

Høringsnotat fra Juvente:

Innspill til helse- og omsorgskomiteens arbeid med statsbudsjettet 2019

Juvente er en ungdomsorganisasjon av, for og med ungdom som ønsker en verden basert på menneskeverd og solidaritet der rusmidler ikke skaper problemer. Vi jobber med forebygging, ruspolitikk, solidaritetsarbeid og å skape gode, trygge og inkluderende ungdomsmiljøer over hele landet. Vi takker for muligheten til å komme med innspill til komiteens arbeid med statsbudsjettet. Våre innspill tar utgangspunkt i Helse- og omsorgsdepartementets proposisjon 1S 2018/2019, kapittel 714, post 60 og 70.

Satsing på folkehelse

Juvente mener at det er avgjørende at helsebegrepet ikke må knyttes utelukkende til behandling av sykdom og helseutfordringer, men til innsats som skal gjøres for å unngå at dette oppstår. Mennesker er ikke maskiner, vi blir ikke alltid gode som nye etter at man har reparert skader som har oppstått. Vi vil derfor understreke viktigheten av videre styrking av det forebyggende helsearbeidet. Vi er glade for at psykisk helse og rus fortsatt er en prioritering, og er glade for at både tidlig innsats, bedre behandling og forebygging er nevnt som satsingsområder. Disse elementene må fungere, både hver for seg og sammen, i en god helse- og omsorgspolitik.

Proposisjonens innledende kapitler gir positive signaler som legger til rette for et godt fokus og solide, forutsigbare rammer for samarbeid mellom det offentlige og frivillig sektor. Utvidelsen av folkehelsearbeidet i kommunene, kommunepsykologordningen og ny folkehelsemelding er viktige elementer som Juvente håper vil ha en positiv effekt, sammen med andre tiltak, som nytt livsmestringsfag i skolen.

Juvente mener at forebygging skal være førsteprioritet i ruspolitikken. Vi har gode resultater på ungdoms bruk av rusmidler i Norge sammenlignet med de fleste andre land i Europa, men dette er verken tilfeldig eller selvoppholdende. Slike resultater er skapt av stor innsats fra mange aktører over tiår. Norge har tatt i bruk en rekke virkemidler vi vet har god effekt, og dette er ikke noe som kan gjenskapes på kort varsel dersom vi ikke tar vare på det. Skadevirkningene av rusmiddelbruk blant ungdom er velkjente, men i et samfunn med økende krav til unge fører de også til mer utenforskap enn tidligere. De politiske målene om reduksjon i alkoholforbruk krever grundig og langsiktig innsats, som ikke bør avvende folkehelsemeldingen.

Ungdoms forbruk av alkohol er lavt, men norske ungdommer har et risikofylt drikkemønster. Kombinert med bekymringsfulle tendenser i bruk av narkotiske stoffer mener Juvente at vi trenger en forebyggings-satsing, hvor blant annet Islands program Youth In Iceland bør få stor oppmerksomhet. Island har lyktes med å snu et høyt forbruk blant ungdom til et av de laveste nivåene i Europa, med virkemidler vi kjenner fra Norge: nettverksbygging, informasjon, foreldreinvolvering, meningsfylt fritid, tydelige rammer, innsats mot utenforskap, kommunikasjon mellom forskere og innbyggere, og bruk av ungdom i arbeidet. Island har bevist at kunnskapsbasert forebygging og tidlig intervensjon virker, vi trenger en lignende satsing.

De frivillige organisasjonene på rusfeltet vet hvordan man arbeider med disse spørsmålene. Organisasjonenes innsats bygger også opp kompetanse i befolkningen, som igjen gir legitimitet til folkehelsepolitiske avgjørelser og handlingsrom for folkehelsepolitikere. **Juvente ønsker derfor at tilskuddet til frivillig rusforebyggende arbeid gjennom Helsedirektoratet styrkes, og at det øremerkes midler til rusforebyggende arbeid som har ungdom som viktigste målgruppe.**

Bruk av unge i forebyggende arbeid

En rekke kunnskapsoppsummeringer og evalueringer, både på rusfeltet og i pedagogikken, har dokumentert en klar og langsiktig effekt av bruk av jevnaldrende i forebyggende arbeid. Siden tidlig 70-tall har ung-til-ung-formidling vært basis i Juventes rusforebyggende prosjekter. Ung-til-ung-metodikk har en rekke fordeler: Den er billig i drift, effektiv og troverdig, nettopp fordi det er ungdommen som snakker til ungdommen. Videre gir den tilgang til ellers vanskelig tilgjengelige befolkningsgrupper (f.eks. Juventes Edruss-prosjekt) og er velegnet til sensitive temaer som rus og seksualitet. I tillegg gir selve metoden medbestemmelse og rett til medvirkning i arbeid med viktige temaer som berører unges oppvekstvilkår. Dette er en tilnærming frivillige organisasjoner er alene om å kunne tilby, fordi den krever organisering av engasjement i en symmetrisk relasjon. En god forebyggingsstrategi sikrer de frivillige organisasjonenes rolle. Derfor er også tilgang på relevante forebyggingsarenaer, slik som skolen, avgjørende for de kvalitetssikrede programmene frivillige organisasjoner kan tilby.

Juvente foreslår at komiteen legger inn følgende merknad til vedtaket om statsbudsjett for 2019:

Komiteen ber Regjeringen om å styrke den rusforebyggende innsatsen i helsearbeidet, med et særlig fokus på ung-til-ung-arbeid, og å sikre at skole og frivillige organisasjoner har gode rammevilkår for felles innsats for å utruste barn og unge for å ta gode helsevalg.